

Robert Hagström
robert.hagstrom@vargarda.se

Program mot våldsbejakande extremism

Beslutat av : Kommunfullmäktige i Vårgårda kommun
Beslutsdatum: 2017-01-11
Dokumentägare: Kultur och Fritid
Dokumentet gäller för: Samtliga politiska instanser och
kommunförvaltningen
Dokumentet gäller till och med: 2019-12-31
Diarienummer: 2016-000434
Reviderad:

Innehåll

1	Inledning.....	3
1.1	Bakgrund.....	3
1.2	Syfte.....	3
1.3	Mål.....	4
1.3.1	Övergripande mål.....	4
1.3.2	Måluppfyllelse.....	4
2	Framgångsfaktorer.....	5
2.1	Samverkan och samordning.....	5
2.2	Var uppdaterad på situationen i kommunen.....	5
2.3	Samverkan med andra aktörer.....	5
2.4	Arbeta på många fronter.....	5
2.5	Sätt individen och inte ideologin i centrum.....	5
2.6	Genusperspektiv.....	6
3	Ansvarsfördelning.....	7
3.1	Ansvarsfördelning för arbetet mot våldsbejakande extremism.....	7
3.2	Ansvarsfördelning för det trygghetsskapande arbetet.....	7
4	Plan för genomförandet.....	8
4.1	Socialtjänstens uppdrag.....	8
4.2	Samordnarens uppdrag.....	8
4.3	Lägesbild.....	8
4.4	Utbildning.....	8
4.5	Stöd till anhöriga och kommunala verksamheter.....	8
4.5.1	Anhöriga.....	8
4.5.2	Kommunala verksamheter.....	9
4.6	Rutin vid oro eller misstanke.....	9
5	Uppföljning.....	10
6	Bilagor.....	11
6.1	Definition av Våldsbejakande extremism.....	11
6.2	Våldsbejakande radikaliserings.....	11
6.3	Deradikalisering.....	11
6.4	Vägen in i extrema miljöer.....	11
6.4.1	"Fyra vägar in".....	11
6.4.2	Push- och pullfaktorer.....	12
6.5	De våldsbejakande miljöerna.....	12
6.5.1	Högerextremism.....	12
6.5.2	Vänsterextremism.....	20
6.5.3	Religiös extremism.....	21
6.5.4	"Den ensamme tyste".....	23
6.6	Stöd- och utbildningsmaterial.....	23
6.6.1	Samtalskompassen.....	23
6.6.2	Expo skola.....	24

1 Inledning

Programmet ska att underlätta för och stödja arbetet med att motverka våldsbejakande extremism. Programmet är en del i kommunens strävan att vara en kommun där invånarna känner sig trygga och är inkluderade i den sociala samvaron. En viktig förutsättning i det svenska folkstyret är fri åsiktsbildning och allmän och lika rösträtt. Utifrån denna princip bygger vår tilltro till demokratiska system och respekt för allas lika värde. Det är också därför det är viktigt att ha ett skyddsnet och en beredskap mot krafter som på olika sätt vill underminera dessa grundläggande värderingar.

Det är med utgångspunkt i demokratin som Vårgårda kommun tagit fram ett program utifrån tillhörande strategi mot våldsbejakande extremism.

1.1 Bakgrund

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som använder våld för att uppnå ideologiska mål.

Att förebygga förekomsten av våldsbejakande extremism är av avgörande betydelse för att förhindra att odemokratiska krafter får fäste i samhället. För att göra detta krävs ett väl fungerande och långsiktigt samarbete mellan aktörer som på olika sätt berörs av frågan. Det handlar om offentliga verksamheter såsom kommun, skola, fritidsverksamhet, socialtjänst, polis och säkerhetspolis samt aktörer inom civilsamhället såsom idrottsföreningar, ungdoms- organisationer och religiösa samfund.

I arbetet med att förebygga våldsbejakande extremism har Sverige valt att utse en nationell samordnare för att hålla ihop arbetet. Enligt direktiv, 2014:103, ska en särskild utredare i rollen som nationell samordnare förbättra samverkan mellan myndigheter, kommuner och organisationer på nationell, regional och lokal nivå när det gäller arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakandeextremism. Samordnaren ska även verka för att kunskapen om våldsbejakandeextremism ökar och att förebyggande metoder utvecklas.

Ansvar för att leda och samordna arbetet med att förebygga våldsbejakande extremism ligger inom kommunstyrelsens ansvarsområde.

1.2 Syfte

Syftet med programmet är:

- att tillskapa och påvisa vikten av samverkan och samordning
- att tydliggöra ansvarsfördelning för att klargöra vem som gör vad om situationer som omfattas av programmet uppstår
- att visa på vikten av att agera och reagera tidigt

1.3 Mål

1.3.1 Övergripande mål

Det övergripande målet är att skapa bästa förutsättningar för en god hälsa för Vårgårdas hela befolkning för att därigenom nå visionen om den Goda kommunen med 13 000 invånare 2027.

Mål med programmet är att Vårgårda kommun ska bli en plats utan inslag av våldsbejakande extremism, intolerans och andra uttryck som hotar demokratiska rättigheter och möjligheter.

1.3.2 Måluppfyllelse

- att öka kunskapen om begreppet våldsbejakande extremism
- att årligen ta fram en lägesbild
- att implementera rutiner vid oro och misstanke
- att minimera riskerna att kommuninvånare lockas till våldsbejakande grupper

2 Framgångsfaktorer

2.1 Samverkan och samordning

Samverka kontinuerligt, inte bara när det är absolut nödvändigt¹. Samverkan går som en röd tråd i framgångsrika exempel. Utan samverkan är det svårt att fortlöpande göra korrekta analyser av läget i kommunen eller veta vilka kompetenser, mandat och resurser som kollegor eller andra aktörer har. Samverkan är ofta självklar när problemen har uppstått men dess kapacitet och styrka byggs upp däremellan.

Våldsbejakande extremism är ett mycket komplex problem. Riskbeteenden varierar och kan visa sig på olika sätt för olika vuxna. Personal på fritids eller på fritidsgården kan lägga märke till oroande nätvanor. Föräldrar kan också få till sig information som sägs och görs hemma, som inte märks i skolan.

2.2 Var uppdaterad på situationen i kommunen

Lokala analyser måste göras för att motverka våldsbejakande extremism. Problem kan t.ex. börja gro på en skola eller fritidsgård. Polisen har en unik möjlighet att få en överblick av de orosmoment som finns lokalt och hjälpa till att rita den karta som just nu gäller för kommunen. Det är också viktigt att identifiera individer som riskerar att dras till våldsbejakande extremistiska grupper eller som redan är medlemmar. Med hjälp av sådana analyser är det möjligt att skapa en beredskap och en tydlig roll- och ansvarsfördelning för olika aktörers insatser.

2.3 Samverkan med andra aktörer

Ett effektivt arbete mot våldsbejakande extremism förutsätter olika aktörers styrkor tas till vara på, och att de gör det som de är bäst på och ligger inom deras ansvarsområde. Polisen kan exempelvis vara mest lämpad att fokusera på våldsbejakande grupperingarnas kärna, där de mest aktiva extremisterna finns. Skol- och fritidspersonal kan i sin tur fokusera på att förebygga att individer lockas till sådana grupper.

2.4 Arbeta på många fronter

En framgångsfaktor är att arbeta genom flera kanaler och utifrån flera olika perspektiv samtidigt. Det kan handla om att arbeta med teman som makt, genus och demokrati i ett brett perspektiv med barn och ungdomar. Att göra barn och ungdomar involverade i det demokratiska arbetet samt att utveckla deras möjlighet att påverka.

2.5 Sätt individen och inte ideologin i centrum

En förutsättning för framgångsrikt arbete är att skapa en relation till, och sysselsättning åt, individer i rikszonen. Individens kvaliteter och behov av sammanhang är viktigt i arbetet med att hjälpa någon att hitta en plats i samhället. Känslan av tillhörighet, sammanhang och av att vara behövd kan leda långt i arbetet mot våldsbejakande extremism. Många gånger är det huvudsakligen det behovet som unga som dras till våldsbejakande falanger av politiska grupper försöker tillgodose. När en individ får dessa behov

¹ Från skriften Lokala insatser mot våldsbejakande politisk extremism, SKL

tillfredsställda inom samhällets demokratiska ramar så har man kommit långt i kampen mot politisk extremism.

Utgångspunkten för samverkan är att olika verksamheter kompletterar varandra med resurser och kunskaper som gör att problem kan lösas på ett bättre sätt. Unga som riskerar att dras in i våldsbejakande extremism kan samtidigt befinna sig i andra riskzoner eller ha problem hemma, i skolan eller på fritiden. Därför behövs ofta ett samlat stöd från olika aktörer. Utan det uppstår lätt stuprör inom olika system och att ingen ser eller tar ansvar för helheten.

2.6 Genusperspektiv

Vid framtagandet av konkreta åtgärder spelar genusperspektivet en mycket viktig roll. Med detta i åtanke ska åtgärderna målgruppsanpassas. I många av fallen så är det unga män som ingår i extremistiska grupperingar, men det finns också unga kvinnor i dessa grupper. Risken är överhängande att dessa kvinnor missas när fokus ligger på männen.

3 Ansvarsfördelning

Socialchefen är ansvarig chef när det gäller förebyggandet och identifiering av våldsbejakande extremism. Socialchefen har också mandat att bevilja medel till utbildningsinsatser och andra aktiviteter som kan behöva sättas in.

3.1 Ansvarsfördelning för arbetet mot våldsbejakande extremism

- Folkhälsosamordnaren (eller liknade benämning på denna funktion) är kommunens kontaktperson/samordnare när det gäller våldsbejakande extremism.
- SSPF² operativa grupp har till uppgift att årligen kartlägga förekomsten av våldsbejakande extremism samt, om behov finns, uppmärksamma SSPF styrgrupp om programmet bör revideras med mera. SSPF ska verka som samverkansorgan i Vårgårda kommun. SSPF planerar också generella utbildningsinsatser
- SSPF styrgrupp har till uppgift att årligen följa upp detta program. SSPF styrgrupp tar beslut om genomförandet av utbildningsinsatser

Personer som deltagit i våldsbejakande extremistisk verksamhet ska primärt hanteras av polisen och säkerhetspolisen. Socialtjänsten ska därför etablera en särskild samverkan kring hanteringen av dessa personer. Kommunen har ansvar för att arbeta förebyggande och med insatser som motverkar våldsbejakande extremism i samverkan med andra aktörer.

Samtliga verksamheter har inom sina respektive områden ett ansvar att arbeta med frågor kring våldsbejakande extremism. Verksamheterna har också ett ansvar att tillse att resurser avsätts för det förebyggande arbetet. Arbetet mot våldsbejakande extremism är en del av det befintliga brottsförebyggande arbetet vilket medför att det ordinarie förebyggande arbetet kan användas så långt som det är möjligt.

För att säkerställa ett aktivt arbete, krävs en tydlig och uttalad ansvarsfördelning samt rutiner så att information lätt kan föras vidare till rätt person och nivå (se Rutin vid oro och misstanke).

3.2 Ansvarsfördelning för det trygghetsskapande arbetet

- Brott- och trafiksäkerhetsrådet står för det övergripande ansvaret när det gäller hur det generella brottsförebyggande arbetet ska utformas. Detta råd ansvarar också för att ta in och sammanställa övergripande information om trygghet och otrygghet i kommunen
- SSPF hanterar det vardagsnära arbetet och men kan också genomföra egna uppdrag/insatser. SSPF arbetar både generellt och på individnivå. Eventuella resurser till SSPF beslutas av SSPF:s styrgrupp

2 Skola, Socialtjänst, Polis och Fritid

4 Plan för genomförandet

Genomförandet av denna program kommer att ske på tre olika nivåer: Universell-, Universiell-selektiv- och indikeradenivå³.

- Universell nivå: insatser riktar sig till alla invånare innan problemen har utvecklats. Exempel på universell nivå är utbildning, dialog och samverkan
- Selektiv nivå: insatser riktas till identifierade riskgrupper. Här sker arbetet i exempelvis SSPF.
- Indikerade nivå: insatser riktas till individer, här ingår också behandling av problem eller återfallsprevention. På denna nivå sker arbetet via exempelvis socialtjänst m.fl.

4.1 Socialtjänstens uppdrag

I SoL³ finns bestämmelser om socialtjänstens skyldighet att samverka kring barn som far illa eller riskerar att fara illa. Detta innebär att Socialnämnden ska samverka med olika samhällsorgan, organisationer och andra som berörs när det gäller i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa. Socialtjänstens fokus bör ligga på att stödja individen utifrån dennes särskilda behov och förhindra att han eller hon dras in i destruktiva miljöer.

4.2 Samordnarens uppdrag

Samordnarens uppdrag är att arbeta övergripande och strategiskt. Arbetet innebär att samordnaren ska tillse att en lokal lägesbild tas fram, omvärldsbevaka samt sprider information via SSPF, Brott- och trafiksäkerhetsråd och andra berörda funktioner och verksamheter.

4.3 Lägesbild

Grunden i ett framgångsrikt arbete är att ha kunskap om de lokala problemen och deras möjliga orsaker. Lägesbilden har flera syften så som bland annat: samsyn och en gemensam bild mellan polis och kommun, underlättar prioriteringar, underlag för att se förändringar. Lägesbilden kan också ge en vägledning för valet och utformningen av aktiviteter och åtgärder. Lägesbilden om våldsbejakande extremism är en del i den lägesbild som polis och kommun gemensamt tar fram och den ska uppdateras årligen.

4.4 Utbildning

En förutsättning för att arbetet med att motverka våldsbejakande extremism ska bli framgångsrikt är att kunskapsnivån höjs. Respektive verksamhet ansvarar för identifiering av behov utbildning både till vissa nyckelgrupper och/eller nyckelpersoner. Dessa behov lyfts till SSPF styrgrupp för vidare planering.

4.5 Stöd till anhöriga och kommunala verksamheter

4.5.1 Anhöriga

³ 5 kap. 1 a § SoL

Nationell stödtelefon⁴ är till som stöd för anhöriga som känner någon som är aktiv i en våldsbejakande extremistisk rörelse. Stödtelefonen kan också användas för personer som känner sig orolig att en anhörig är i riskzonen. Alla samtal kan genomföras anonymt och samtalet syns inte på telefonräkningen. I dagsläget kan man erbjuda rådgivning på svenska, arabiska, kurdiska och engelska.

Det finns också olika former av avhopparverksamheter exempelvis Exit⁵ samt så kallade "Kunskaphus"⁶, dessa hus finns på fyra orter i Sverige och har expertkunskap inom området.

4.5.2 Kommunala verksamheter

Kommunala verksamheter har möjlighet att vända sig till den Nationella samordnaren för att få mer information och kunskap, kommunala verksamheter kan också vända sig till den Nationella stödtelefonen (se ovan) för att få stöd och råd. Kommunens samordnare kan också vara behjälplig när det gäller generella frågor rörande våldsbejakande extremism.

4.6 Rutin vid oro eller misstanke

1. Kontakta alltid samordnaren mot våldsbejakande extremism och din närmsta chef vid misstanke eller oro
2. Om du ser misstänkt rekryteringsmaterial:
 - a) Fotografera eller ta med original till samordnaren
 - b) Nedteckna när, med datum och tidpunkt, samt plats för materialet. Lämna detta till samordnaren. Ingen information ska sparas hos kommunen. Samordnaren förmedlar all information till polisen. Polisen informerar sedan vidare inom sin egen underrättelseverksamhet och utför en egen utredning. Viss allmän information delges tillbaka till samordnaren som vidarebefordrar detta till berörd verksamhet och chef.
3. Om du ser eller hör om misstänkt rekryteringsaktivitet:
 - a) Dokumentera eventuella namn, även om det bara figurerar flyktigt, samt tid, plats, datum, vilka individer som närvarar samt vad de diskuterat
 - b) Lämna denna information till samordnaren. Ingen information ska sparas hos kommunen. Samordnaren förmedlar all information till polisen. Polisen informerar sedan vidare inom sin egen underrättelseverksamhet och utför en egen utredning. Viss allmän information delges tillbaka till samordnaren som vidarebefordrar detta till berörd verksamhet och chef.

Vid konkreta hot, gör en polisanmälan direkt via tfn. 112.

4 Tfn 020-100 200 och är bemannas vardagar mellan kl. 09.00-15.00.

5 är en del av Fryshusets sociala verksamhet och har funnits sedan 1998. Exit hjälper människor att lämna destruktiva gäng och miljöer. Flera av de som arbetar här har själva bakgrund inom vit makt rörelsen.

6 www.samordnarenmotextremism.se/2015/11/30/plansk-plan-for-kunskaphus/

5 Uppföljning

Kommunstyrelsen ansvarar för att årligen följa upp ”Program mot våldsbejakande extremism”. Uppföljning ska uttrycka eventuellt behov av revidering av program, revidering av rutiner samt revidering av arbetssätt. Lägesbilden, som Brotts- och trafiksäkerhetsrådet samt SSPF tar fram, utgör en del av uppföljningen.

6 Bilagor

6.1 Definition av Våldsbejakande extremism

Våldsbejakande extremism handlar om att bejaka och bruka våld som medel för att förverkliga extrema ideologiska åsikter och idéer. Gemensamt för de miljöer är hatet och våldet. Det som skiljer dem åt är ideologierna. Det är också det som skiljer miljöerna från andra typer av våldsutövande grupper i samhället. Tanken är fri i det demokratiska samhället, hur extrem den än är. Men våld som medel för att förverkliga extrema ideologiska tankar är brottsligt. Begreppet beskriver personer och grupper som vill skada eller sätta det demokratiska systemet ur spel och som inte drar sig för att använda våld för att uppnå sina syften.

6.2 Våldsbejakande radikalisering

Begreppet våldsbejakande radikalisering syftar på den process då en person eller grupp börjar bejaka våld i politiskt eller ideologiskt syfte. Radikaliseringsprocessen är ofta komplex och sker samtidigt på både individ-, grupp- och samhällsnivå. Radikaliseringsprocessen kan vara lång och utdragen, men den kan också vara relativt snabb.

6.3 Deradikalisering

Begreppet deradikalisering syftar på den process som innebär att en individ eller en grupp ändrar och inte längre främjar ideologiskt motiverat våld.

6.4 Vägen in i extrema miljöer

Radikaliseringsprocessen in i extrema miljöer har stora likheter oavsett vilken miljö som avses. Ofta är det unga pojkar som av olika skäl lockas in i organisationerna. Intresset kan till exempel grunda sig i ett ideologiskt intresse, där de väljer ett våldsbejakande uttryckssätt, eller en person som attraheras av miljön kring dessa grupper. Det saknas ännu forskning för att helt avgöra varför vissa personer dras till extremistiska rörelser.

6.4.1 "Fyra vägar in"

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) och säkerhetspolisen har tagit fram en schematisk bild av fyra vägar in i radikalisering som fungerar som en hjälp för att försöka förstå det som händer:

- **Utagerandens väg**
Ofta en person med problemfylld bakgrund. Det kan handla om missbruk, krigstrauma eller kriminalitet. Det är en ung person, oftast kille som aktivt söker spänning och lockas av den våldsamma miljön
- **Grubblarens väg**
Grubblaren är en person som söker svar på frågor om livet. Ingången är sällan våldsamt utan vägen till extremism går via ideologiska studier. Ofta är denna personlighet till en början lugn och lite tillbakadragen
- **Familjens väg**
Här pratar vi om "det svarta överlämnandet". Familjemedlemmar eller andra närstående har själva extrema åsikter eller godkänner de

ställningstagande som görs. För det mesta kommer dessa från familjer med ingen eller liten kontakt med personer av andra livsåskådningar

- **Kontaktsökarens väg**
För kontaktsökaren är det gemenskap och närhet som är det typiska. Det kan handla om slump vilken typ av organisation man hamnar i. Många av de extrema organisationerna är duktiga på att locka till sig sökaren genom att erbjuda samhörighet och en gemensam yttre fiende

6.4.2 Push- och pullfaktorer

Även om grupperna skiljer sig radikalt från varandra så finns det stora likheter i vad som lockar personer in i extrema miljöer. Oftast handlar det om känslomässiga orsaker, inom forskningen talas det om push- och pullfaktorer. Pushfaktorer är det som genom yttre påverkan styr en individ mot våldsbejakande miljöer medan pullfaktorer är sådant som lockar till en radikaliserings.

Pushfaktorer

- Upplevelser av utanförskap
- Identitetssökande
- Söker spänning
- Låg självkänsla
- Starkt samhällsengagemang
- Globala orättvisor
- Upplevda besvikelser kring demokrati och samhälle

Pullfaktorer

- Känsla av makt och kontroll
- Status av att vara någon
- Social gemenskap
- Övertygelse om att handla rätt
- Trygghet och känslan av att hittat hem

Självklart finns det andra orsaker men en kombination av dessa finns ofta med vid utredning av en persons engagemang i en extrem organisation.

6.5 De våldsbejakande miljöerna

Schematiskt går det att dela upp hoten i tre huvudgrupper; höger-, vänster- och religiösa extremister. Till det bör också en fjärde kategori läggas till som återfinns inom alla tre grupper eller som helt fristående, ”Den ensamme tyste” som nästan obemärkt kan sitta vid sin dator och radikaliseras.

6.5.1 Högerextremism

Den högerextrema vit maktmiljön består till stora delar av unga män och de flesta lämnar rörelsen innan de fyllt 25 år. Vit maktmiljön utgör främst ett hot mot enskilda personer. Framförallt angrips personer med utländsk

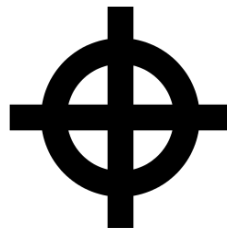
bakgrund, HBTQ-personer samt politiska motståndare. Det vanligaste brottet är hets mot folkgrupp.

För närvarande sker en stor omstrukturering då den numerärt största organisationen, Svenskarnas Parti, meddelat att de lägger ner sin verksamhet. Nedläggningen kommer förmodligen att ge upphov till nya organisationer samt att de redan befintliga stärks.

Symboler våldsbejakande högerextremism

Hakkors: Svastika (sanskrit, lyckobringare) eller hakkors är en symbol i form av ett höger- (☐) eller vänstervänt (☐) likarmat kors. Den är en urgammal symbol (ända sedan ca. 3000 f. kr.) som förekommit i kulturer i flera världsdelar, och bland mycket annat symboliserat solen eller lycka. 1920 erkändes hakkorset som symbol för nynazism.

Kelterkors: även kallat Odins kors, är en symbol som kombinerar ett kors med en cirkel som omsluter dess skärningspunkt. Det har länge använts som en symbol för keltisk kristendom. Kelterkorset kommer ursprungligen från solkorset, som användes av kelter i England och Wales cirka 1000 före Kristus. Kelternas fiender romarna beskrev den keltiska kulturen som mycket krigisk och hierarkisk och kanske var det därför som Ku Klux Klan tog över symbolen i mitten på 1800-talet. Under sent 1900-tal började symbolen även användas av nynazistiska rörelser

Solhakkors: användes flitigt av nazisterna i Tyskland under andra världskriget, bl. a. Av Waffen SS-division Viking

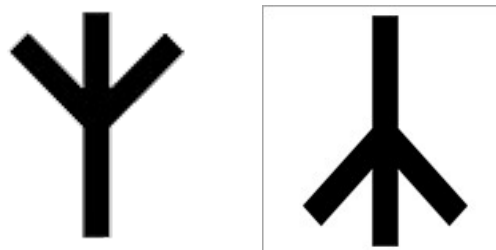
Segerrunan: eller Sigrunan, segerrunan eller S-runan, ansågs av nazisterna stå för styrka och seger. Runan är ett av de mest kända tecknen inom den nazistiska symbolfloran, framförallt för att medlemmarna i Hitlers SS-strykor bar dubbla sigrunor på uniformens krage. Idag används symbolen mest av unga nazister som använder den i stället för bokstaven "S" i organisationsnamn eller personnamn.

Tyrruna: Svenska motståndsrörelsens symbol består av en svart Tyr-runa (efter den fornnordiska guden Tyr) mot en grön bakgrund. Runan användes i Nazityskland och ska symbolisera kamp och seger.

Triskele: Triskele, eller Triskelon, kallas en slags trebent svastika. Den har använts av en rad organisationer både i Sverige och andra länder, bland annat det sydafrikanska nazistpartiet AWB, Afrikaaner Weerstandsbeweging. Tidigare i historien har den bland annat varit en symbol för solen.

Livsruna och dödsrunan: Livsrunan eller Livets träd (kallas även ibland för älgrunan eller algiz) kommer också från runalfabetet. Den sägs symbolisera en människa som vänder upp händerna och står för människa och liv. Symbolen användes av Waffen SS i födelseannonser.

Dödsrunan användes under andra världskriget för att hedra stupade SS-män. Förekommer även bland annat hos Svenska motståndsrörelsen. Den ersatte det kristna korset i dödsannonser och ovanför improviserade gravar på slagfältet. Runans vikingatida namn yr, betyder idegran, som med sin långa livslängd och eviga grönska genom historien symboliserat odödlighet. Idegran används ofta i gravkransar. Salmefonden använder dödsrunan på tygmärken, då symbolen fortfarande används för att hedra avlidna nazister.

Odalruna: Odalrunan är den sista runan i det germanska runalfabetet. Odal är ett ålderdomligt uttryck som betyder någons fulla äganderätt till en jordegendom och en odalbonde eller en odalman är således en självägande bonde. De tyska nazisterna använde odalrunan som symbol för ”blut und boden”, det vill säga tron på att jorden har ett besjälat samband med folket som lever där och den var också symbol för olika nazistiska bondeorganisationer. Odalrunan är i dag en av de allra vanligaste symbolerna i högerextremistiska sammanhang och har använts av en rad olika organisationer.

Varghake: Varghaken eller vargkroken är en gammal heraldisk figur som återfinns i adliga släktvapen och som förekommit i hundratals år i olika sammanhang för att symbolisera kamp. Den förekom hos Waffen SS-divisioner och har i Sverige bland annat förknippats med organisationen Vitt Ariskt Motstånd, VAM, på 1990-talet. Den förekommer också hos den Ukrainska Azov-bataljonen där flera svenskar deltar i striderna.

Solhjulet: Solhjulet, solkorset eller hjulkorset är tre namn på en mycket vanlig symbol med bred användning som förekommer på 3 000 år gamla nordiska hällristningar och som användes ännu tidigare i medelhavskulturerna. Solhjulet har uppfattats som en samlande nordisk symbol, vilket delvis beror på att den användes av de norska Quislinganhängarna. Det användes också av den tidigare svenska nazistorganisationen Nordiska Rikspartiet.

Tors hammare: Enligt asatron ägde åskguden Tor en hammare som kallades Mjölner, som betyder "krossaren". Tors hammaren användes som en lyckobringare symbol och bars som halsband av framför allt kvinnor. Inom naziströrelsen används Tors hammaren som en symbol för styrka och kraft. Även om halssmycken föreställande hammaren säljs av diverse nazistorganisationer behöver inte en Tors hammare runt halsen betyda ett politiskt ställningstagande. Symbolen används exempelvis som religiös symbol och i aktiviteter som inte har något med rasism att göra. I slutet av 1800-talet och början av 1900-talet blev Tors hammaren en populär symbol bland de antijudiska grupper som då växte fram i Tyskland och Österrike och som inspirerades av det fornnordiska

Nordisk ungdom: Nordisk Ungdom, NU, bildades 2010 av personer som tidigare var engagerade inom Nationaldemokraternas ungdomsförbund.

Dagens organisation har ingen koppling till det tidigare Nordisk ungdom som var ett ungdomsförbund under Nationalsocialistiska arbetarepartiet. Ledare inom partiet har under 2014 rest till Ukraina för att hålla tal för högerextremister.

Nationalsocialistisk front: 1938 skiftade det nazistiska partiet Svensk socialistisk samling partisymbol. Hakkorset byttes ut mot vasakärven, Nationalsocialistisk front (ofta förkortat NSF) var ett svenskt nynazistiskt politiskt parti, med enligt den framträdande medlemmen Björn Björkqvist, på en kristen grund. Partiet bildades i Karlskrona 1994 och hade i slutet av 2008 sex länsavdelningar och nio fristående stadsavdelningar. Partiet hade som mål att avskaffa demokratin på parlamentarisk väg. Enligt partiprogrammet stod man för rasbiologiska skyddsåtgärder, statlig raskontroll, utträde ur EU och FN, repatriering av flyktingar och invandrare, samt skattelättnader för personer med många av vad man ansåg vara genetiskt friska barn.

NSF ställde upp i val till riksdag samt kommunfullmäktige i sex kommuner 2006. Partiet fick cirka 1 400 röster i riksdagsvalet men blev inte invalt i någon kommun. Partiets verksamhet bestod av bland annat propagandaspridning, torgmöten och demonstrationer samt fysiska aktiviteter likt självförsvarsträning men även bergsklättring med mera. Flera ledande partiföreträdare begick politiskt motiverade brott under 2006.

Den 22 november 2008 upplöstes Nationalsocialistisk Front. Samtidigt bildades Folkfronten, ett nytt parti med samma ledning, samma medlemmar och med samma resurser.

Symbolen härstammar från vasakärven och är Gustav Vasas släktvapen. En vase är ett gammalt svenskt ord för ett knippe av sädesstrån.

Folkfront, Svenskarnas parti: Folkfronten har plockat bort de öppet nationalsocialistiska inslagen, och satsar mer på en folklig inriktning. Folkfronten ändrade, genom beslut vid ledningsmöte 25 oktober 2009, namn till Svenskarnas parti och partibeteckningen Svenskarnas parti (SVP) registrerades den 23 november 2009 hos Valmyndigheten.

Folkfronten var kortlivad och partiet bytte än en gång, i november 2009, namn till Svenskarnas parti. Många medlemmar har valt att följa med partiet under de olika namnbytena till där partiet är idag. I ledningen för SvP sitter personer som även satt i ledningen för NSF. Flera personer som kandiderade för SvP till riksdagen i valet 2014 är dömda för brott kopplade till deras politiska övertygelse.

En grupp partimedlemmar som motsatte sig ombildningen från Nationalsocialistisk front till Folkfronten som ville fortsätta med öppen nationalsocialism, bröt sig 2009 ur och fortsatte istället sin verksamhet med att grunda organisationen Nordiska nationalsocialister. När NNS grundades valde stora delar av Folkfrontens medlemmar i Stockholm och Uppsala att lämna Folkfronten och i stället ansluta sig till NNS. Nordiska nationalsocialister lades ner i maj 2013 och medlemmarna uppmanades att istället söka sig till en annan nazistisk organisation, Svenska motståndsrörelsen.

Symbolen är den nordiska symbolen för hagalrunan. Bland nazister representerar hagalrunan en absolut tro på den nazistiska ideologin. I sin nordiska form förekom runan på den åtråvärda SS-ringen. Den användes på flaggor och märken av Hitlertysklands SS-bergsdivision "Nord" som var stationerad i Norge och av SS polisdivision.

Webbsidor vit makt-miljön

- svenskarnasparti.se, Svenskarnas partis officiella hemsida
- motgift.nu, Nätmagasin, WebbTV och podcast (kopplad till SvP)
- arminius.se, Svenskarnas partis webbshop, som säljer litteratur, skivor, kläder, smycken, propaganda, filmer med mera
- logik.se (tidigare arminius.se), Webbshop, som säljer böcker och tidskrifter
- motpol.nu, Konservativ och identitär⁷ tankesmedja
- arktos.com, Identitär bokförlag
- nordisk.nu, Kan beskrivas som extremhögerns "facebook"
- nordfront.se, Svenska/nordiska motståndsrörelsens hemsida
- nationell.nu, Nationalsocialistisk nyhetssida
- midgaardshop.com, En av Sveriges äldsta distributörer av vit makt-musik och kläder
- metapedia.org, Högerextremt uppslagsverk på nätet
- thorsteinar.de, Tyskt klädmärke med association till högerextrema i Tyskland. Används ofta av högerextrema och nynazister

⁷ Identitärer är ett samlingsnamn för filosofiska och politiska grupper som uppstod i olika europeiska länder med start i Frankrike under slutet av 1900-talet och början av 2000-talet som bland annat inspirerats av den franska Nya Högern och dess filosofer. Rörelsen är heterogen och internationell och utgörs av ett flertal organisationer, publikationer, internetforum och bloggar. Gemensamma drag bland "identitärerna" är ofta en uttalad antiliberalism, regionalism, kritik mot utomeuropeisk invandring och vurm för europeisk kultur. Källa: Wikipedia

Viktiga datum, siffer- och bokstavskombinationer

Datum:

- 14 april Gösta Hallberg-Cuulas dödsdag. Han var under 1930-talet propagandachef för Nationalsocialistiska partiet. Han stupade 1942 och har hyllats av nazister sen dess
- 24 september Ian Stuart Donaldsons dödsdag. Han lade grunden för vit makt-musik i världen. Han omkom i en trafikolycka 1993
- 30 november Karl XII dödsdag
- 30 november Corneliu Codreanus dödsdag. Han var ledare för den fascistiska organisationen Järngardet i Rumänien
- 4 december Birger Furugårds dödsdag. Han grundade tillsammans med sina bröder Sveriges första nationalsocialistiska parti i Värmland 1924. Dog 1961
- 9 december Nazisten Daniel Wretström blir mördad i Stockholmsförorten Salem. Salemmarschen uppmärksammade tidigare årsdagen. Numera arrangeras "Manifestation mot svenskfientligheten"

Siffer- och bokstavskombinationer:

- 4/20: Symboliserar datumet 20 april, som är Adolf Hitlers födelsedag. Dagen högtidlighålls än idag inom den nazistiska rörelsen, såväl i Sverige som utomlands.
- 14: Står för de fjorton orden som myntades av den amerikanska nazisten David Lane "Vi måste säkra existensen för vårt folk och en framtid för våra vita barn"
- 18: Står för första och åttonde bokstaven i alfabetet alltså A och H, Adolf Hitlers initialer
- 28: Står för andra och åttonde bokstäverna i alfabetet, B och H. Det i sin tur är förkortningen för den internationella nazistorganisationen Blood & Honour, blod och ära på svenska.
- 64: Står för andra och åttonde bokstäverna i alfabetet, B och H. Det i sin tur är förkortningen för den internationella nazistorganisationen Blood & Honour, blod och ära på svenska.
- 88: Står för åttonde bokstaven i alfabetet HH, vilket står för "Heil Hitler"
- ACAB: "All cops are bastards"
- NS: är beroende på sammanhanget en förkortning för antingen nationalsocialist eller nationalsocialistisk. Under slutet av 1990-talet använde nazistgruppen "NS Stockholm" förkortningen i sitt organisationsnamn.
- Wpww: Står för "White Pride World Wide"
- ZOG: Står för "Zionist Occupation Government". Ett vanligt namn som nazister använder sig av för att förklara landets regering, som man anser styrs av judar.

- BSS: är en förkortning för Bevara Sverige Svenskt, som var en rasistisk kampanjorganisation i början av 80-talet. Organisationen upplöstes 1986, men förkortningen förekommer fortfarande på bland annat t-shirtar. Flera av dem som var med och startade Sverigedemokraterna 1988 hade tidigare varit verksamma i BSS.

På webbsidan skola.expo.se finns en rad andra tecken och symboler som är kopplade till högerextrema grupper.

6.5.2 Vänsterextremism

Den vänsterautonoma miljön består av ett begränsat antal ungdomar, både killar och tjejer som utifrån en ideologisk målsättning hotar och attackerar förtroendevalda, myndighetspersoner och meningsmotståndare. Målet är att skapa ett klasslöst samhälle utan någon auktoritet som styr. Deras främsta motståndare är personer inom vit makt-miljön och kampen mot rasism och fascism är central. De är positivt inställda till mångkultur, feminism och HBTQ-personers rättigheter, men anser att det demokratiska systemet inte gör tillräckligt och ska därför sättas ur spel.

Symboler våldsbejakande vänsterextremism

RF: Ovan visas den Revolutionära frontens symbol. Symbolen avbildar organisationens initialer omgärdade av ett rött kugghjul. Revolutionära fronten skapades 2002 och fanns då i Göteborg och Örebro. Sedan 2002 hade det funnits lokalgrupper i flera svenska städer, varav en del har försvunnit genom åren. Organisationen skapades då man sökte en bredare politik än bara den antifascistiska som då var dominerande hos den militanta vänsterrörelsen. Den 27 september 2015 meddelades att rörelsen lades ned.

AFA: Ovan visas Antifascistisk aktions symbol. Symbolen avbildar två flaggor, en röd och en svart, omgärdade av en svart cirkel. AFA är ett

svenskt autonomt nätverk, bildat 1993, som en del av det internationella nätverket Antifascistisk aktion som har sin ideologiska grund i olika former av socialism. AFA:s övergripande mål är att genom en revolution avskaffa den nuvarande samhällsordningen till förmån för ett statslöst och klasslöst samhälle. Nätverket bekämpar organisationer och personer inom den nationella rörelsen, men även myndigheter, företag och förtroendevalda politiker som de anser bidrar till att upprätthålla den nuvarande samhällsordningen som AFA ser som förtryckande.

Webbsidor autonoma miljön

- antifa.se, AFA:s officiella hemsida
- motkraft.net, Hemsida för extremvänstern där nyheterna skrivs av besökarna
- revfront.org, Revolutionära frontens hemsida (mest aktivitet på Facebook idag)
- socialism.nu, Ett debattforum för extremvänstern
- bokcafet.se, Säljer böcker, filmer, musik (har kopplingar till AFA)

6.5.3 Religiös extremism

I Sverige har den religiösa extremismen tidigare mest utgjorts av högerorienterad kristen fundamentalism. Under senare år har bilden förändrats, idag syns istället en ökning av en islamistisk al-Qaidainspirerad ideologi med rötter i den militanta jihadismen, Jihad står för religiös kamp. På senare tid märks också ett ökat fokus på Islamska staten (IS) som framförallt är aktiva i Syrien och Irak.

Till skillnad från vänster- och högerorienterade organisationer driver inte dessa religiösa grupper ambitiösa hemsidor eller föreningsverksamhet i vanlig bemärkelse även om de aktivt använder sociala medier för att föra fram sin propaganda och rekrytera nya anhängare. De ofta brutala Youtube-filmer som uppmärksammats på senare tid är ett viktigt medel i att locka sympatisörer och att visa handlingskraft.

Grupperna ger sig både på regimer i muslimska länder, mål i Europa och USA som inte anses stå för den rätta tron. Hotbilden i Sverige är inte alarmerande i dagsläget men samtidigt är det inom denna grupp som risken för enskilda attentat är störst. En annan del av problemet är svenskar som reser till framförallt Syrien för att strida för IS. Dessa terrorresenärer utgör givetvis en fara på plats men också i Sverige för vad de kan iscensätta efter att de återvänt hem. Att göra en lokal riskbedömning är svårt eftersom det inte finns några organisationer som är lätta att följa. Risken bedöms dock vara relativt liten eftersom andelen ”andra generationens” invandrare, som är den mest utsatta gruppen för rekrytering är låg både i länet och i kommunen. Det gäller dock att ha en god kunskap om hur miljön ser ut för att ha möjlighet att agera och hjälpa till om/när behovet uppstår. Aktivismen inom religiös extremism är hårt knutet till enskilda individer, därför kan problembilden snabbt förändras.

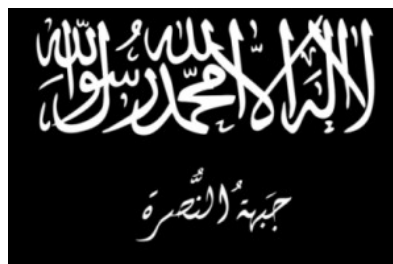
Symboler våldsbejakande islamism

IS, Daeshs, ISIS: Ovan visas Daeshs vanligast förekommande symbol, tillika flagga. Överst i flaggan finns shahada, den muslimska trosbekännelsen: "Det finns ingen Gud utom Allah, Mohammed är Guds budbärare". Cirkeln med texten är en kopia av profeten Mohammeds sigill, med orden "Gud", "Profet" och "Muhammed". Flaggans svarta bakgrund symboliserar profeten Mohammeds krigsflagga, som var helt svart.

Daesh har dock inte skapat flaggan och var inte först med att använda den som symbol. Först var al-Qaida i Irak och al-Shabaab i Somalia 2006. Även Boko Haram i Nigeria använder flaggan.

Ibland sägs att flaggan inte har med extremism att göra, utan islam. Den innehåller också komponenter knutna till islam som i sig inte är liktydiga med extremism, men designen på flaggan är ny och den används uteslutande av jihadistiska grupper som bedriver en militant kamp. Enligt experter symboliserar flaggan bland annat jihad och kampen för kalifatet. Att den muslimska trosbekännelsen finns med är också ett sätt för de här terrorgrupperna att försöka göra flaggan helig för muslimer.

Jabhat al-Nusrahs: Ovan visas Jabhat al-Nusrahs vanligast förekommande symbol, tillika flagga. Överst i flaggan finns shahada, den muslimska trosbekännelsen: "Det finns ingen Gud utom Allah, Mohammed är Guds budbärare". Under shahadan står texten Jabhat al-Nusrah.

Det islamistiska partiet Hizb ut-Tahrir har en liknande flagga med trosbekännelsen i vitt på svart bakgrund, men utan sitt namn under.

Al-Shabaabs : Ovan visas Al-Shabaabs symbol. Symbolen visar två AK-47 över en uppslagen Koran mot bakgrunden av Somalias karta. Texten utgörs av en muslimsk shahada, den muslimska trosbekännelsen: ”Det finns ingen Gud utom Allah, Mohammed är Guds budbärare”. Al-Shabaab använder också samma svarta flagga som Daesh.

Våldsbejakande religiös extremism

Internet är en viktig plattform i den Jihadistiska propagandan. Det finns en rad Facebook-sidor som sprider extremistiska budskap på svenska. För att få en bild av islamska statens retorik går det att läsa den engelskspråkiga nättidningen Dabiq. Den går att finna på www.clarionproject.org.

6.5.4 ”Den ensamme tyste”

Den ensamme tyste kan återfinnas inom alla tre av ovanstående kategorier men också agera helt fristående, kanske utifrån ett eget trauma eller egen agenda. Från tragiska skolmassakrer som vi framförallt ser som en amerikansk företeelse men som även förekommit i Finland och tyvärr numera även i Sverige. Det går ofta att spåra attentaten till en ensam gärningsman som ibland har mycket banala motiv till sitt handlande. Ensamhet, ett växande hat och frustration i kombination med en personlig problematik skapar ibland tickande bomber som kan explodera utan att vi haft förmåga att se signalerna i förväg.

6.6 Stöd- och utbildningsmaterial

6.6.1 Samtalskompassen

Metodstödet hämtar mycket inspiration och stöd i det utvärderade dialogarbete som genomförs inom ramen för nationellt förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism i Danmark. Det hämtar även mycket inspiration och stöd i norska polisens Bekymringssamtal, som ingår som samtalsmetod inom ramen för nationellt förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism och kriminalitet i Norge. Bekymringssamtal används även inom brottsförebyggande och socialt arbete i Sverige. Förhållningssättet i det här metodmaterialet är präglat av Motiverande samtal. Metoden utvecklades ursprungligen för att öka den inre motivationen till förändring hos människor med destruktiva beroendebeteenden, främst missbruk. Idag används metoden inom många förändringsarbeten, bland annat inom Exits avhopparverksamhet och inom internationellt förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism i Europa.

Utbildningsmaterialet ger kunskap om olika extremistiska miljöer, stöd för dialog med unga och stöd för lokala samverkansgrupper. Materialet syftar till att förebygga radikaliserings hos unga genom att, med hjälp av stödjande

och förebyggande samtal, stärka ungas motståndskraft mot extrema budskap och visa på andra möjligheter till inflytande.

Länk till Samtalskompassen:

samtalskompassen.samordnarenmotextremism.se

6.6.2 Expo skola

Expo Skola erbjuder en unik kunskapsbank om organiserad rasism och intolerans som framför allt vill hjälpa elever att lättare känna igen och ha ett motstånd mot både organiserad intolerans och de rasistiska idéer som ligger till grund för dem. Sajten riktar sig i första hand till elever på gymnasiet och i grundskolans senare år men kan även hjälpa pedagoger, skolpersonal och andra intresserade i att utmana rasistiska och intoleranta idéer. Expo Skola utvecklades av Expo utbildning med stöd av Stiftelsen Natur och Kultur och Lärarnas Riksförbunds forum för humaniora och samhällsvetenskap.

Länk till Expo: skola.expo.se samt expo.se